

Ивановски К.¹, Накова М.¹, Дирјанска К.¹, Ангелов Н.¹, Атанасовска А.¹,
Гурчевски Д.², Филова А.³

ПСИХОФИЗИЧКИОТ СТРЕС И ПРОМЕНИТЕ НА МЕКИТЕ ОРАЛНИ ТКИВА КАЈ РЕГРУТИТЕ ВО АРМ

¹ СТОМАТОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ-Скопје, Клиника за болести на устата и пародонтот

² Воена амбуланта "Илинден"-Скопје

³ МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ-Скопје, Клиника за психијатрија

Со цел да се утврди ефективноста на психофизичкиот стрес врз меките орални ткива кај регрутиите во шекој на приспособувањето на војничкиот начин на живеење и во шекој на поинтензивната обука во теренски услови беа прегледани 110 војници. Прегледот беше спроведен во 3 наврати: првата непосредно по доаѓањето на регрутиите во АРМ, втората еден месец по доаѓањето во АРМ и третата непосредно по враќањето на војниците од обука во теренски услови. Кај сите војници е извршено и психолошко тестирање со помош на MMPI-201 тестот.

Промените што најчесто беа регистрирани се: мигрирачки глосит, трауматска хиперкератоза, афти, екзофитен хелицитис и Lingua plicata. Процентуалната застапеност на мигрирачкиот глосит, трауматската хиперкератоза и афтиите беше поголема во периодите при поназначен психофизички стрес, односно при втората и третата преглед. Вредностите на скалите на хипохондрија, депресија, хистеричност и психастенија од MMPI-201 тестот беа значително повисоки кај војниците со промени на меките орални ткива. Ваквите резултати ни дозволуваат, во стрес услови афекции, да ги вброиме: мигрирачкиот глосит, трауматската хиперкератоза и афтиите.

Клучни зборови: психофизички стрес, орална мукоза, регрути

Војниците, во периодот на приспособувањето на војничкиот живот и во периодот на

поинтензивна обука во теренски услови, се изложени на одредени психофизички оптеретувања. Дел од нив потешко ги поднесуваат тие оптоварувања, така што покажуваат раздражливост, полесно се заморуваат, реагираат со различни психосоматски тегоби и почесто бараат лекарска помош (2). Во тие периоди, засилениот психофизички стрес дава реперкусии врз целиот организам па и врз оралната мукоза. Бројни психо-аналитички испитувања укажуваат дека оралната лигавица има улога на примарна ерогена зона (5). Од оваа гледна точка, таа е екстремно комплексна и вулнерабилна регија, а наедно располага и со силно изразена реактивност кон психофизички влијанија.

Литературните податоци укажуваат на промени на меките орални ткива, предизвикани од психички стресни состојби.

Симоновски (7) во стрес условени афекции на оралната мукозна мембрана ги вбројува: Lichen planus oralis, Glossitis areata migrans и Stomatitis aphthosa chronica recidivans.

На значаен пораст на улцеронекрозниот гингивит во војничката популација укажуваат: Pindborg (4), Grupe (1) и Shannon (8).

Авторите сметаат дека здруженоста на улцеронекрозниот гингивит со грицкањето на ноктите и на оралната слузница сугерира дека психосоматските фактори се предиспонирачки за појавата на улцеронекрозниот гингивит.

Тргувајќи од овие сознанија, ја поставивме и целта на нашиот труд: да се проследи ефектот на психофизичкиот стрес врз меките орални ткива кај регрутите во периодот на приспособувањето на војничкиот живот и во периодот на поинтензивна обука во теренски услови.

Материјал и метод

Во касарната ИЛИНДЕН во Скопје беа прегледани 110 војници од априлската класа, на возраст од 18 до 25 години. Прегледот беше спроведен во три наврати. Првпат непосредно по доаѓањето на регрутите во касарната, вторпат еден месец по доаѓањето на регрутите во АРМ, односно во најинтензивниот период на приспособувањето на војничкиот начин на живеење, и третпат непосредно по враќањето на војниците од обука во теренски услови.

За евалуација на психолошките карактеристики кај сите регрути беше користен тестот: Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI - 201) (9) - скратена верзија за испитување на психолошките карактеристики на личноста и психијатрискиот морбидитет. MMPI-201 е мултидимензионален тест на личноста од типот на прашалник.

Верзијата што е стандардизирана на нашата популација се состои од 201-на ајтема (констатација), а одговорите (точно-неточно) на овие ајтеми можат да бидат индикативни за една или за повеќе од вкупно 11 скали кои го сочинуваат MMPI-201.

Првите три скали се контролни, или т.н. скали на валидност, и се користат за проверка на испитаникот и неговата спремност за ваков вид испитување, односно за определување на степенот на точност на добиените резултати. Другите осум се дијагностички скали и со нив се добиваат одредени дијагностички категории:

хипохондрија Hу, депресија D, хистерија Hу, психопатска девијација Pd, параноја Pa, психастенија Pt, шизофренија Sc и манија Ma.

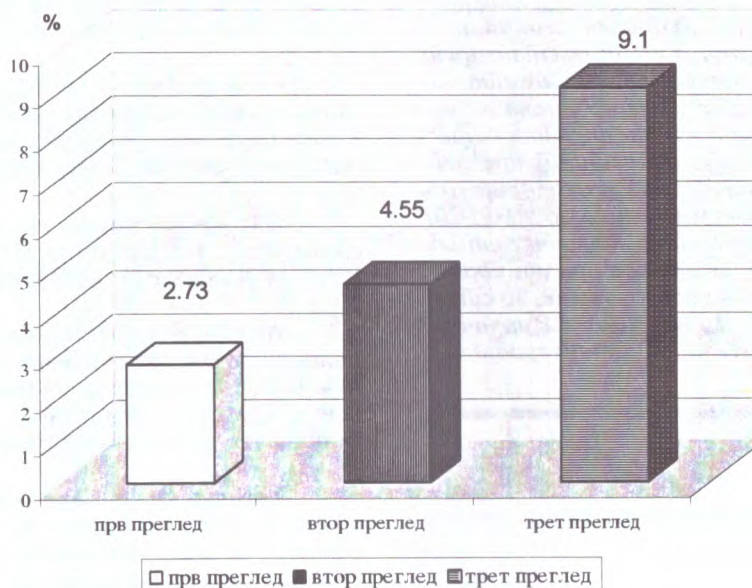
Врз основа на резултатите добиени од MMPI-201 тестот конструиравме профил на личноста за секој војник поединечно, како и групен профил за војниците кај кои беа регистрирани промени на меките орални ткива (испитувана група) и за војниците кај кои не беа регистрирани вакви промени (контролна група). Резултатите за вредностите на контролните и дијагностичките скали од испитуваната и контролната група беа статистички обработени, при што беше одреден степенот на сигнификантноста на разликите помеѓу овие две групи преку Студентовата t-дистрибуција (6).

Резултати

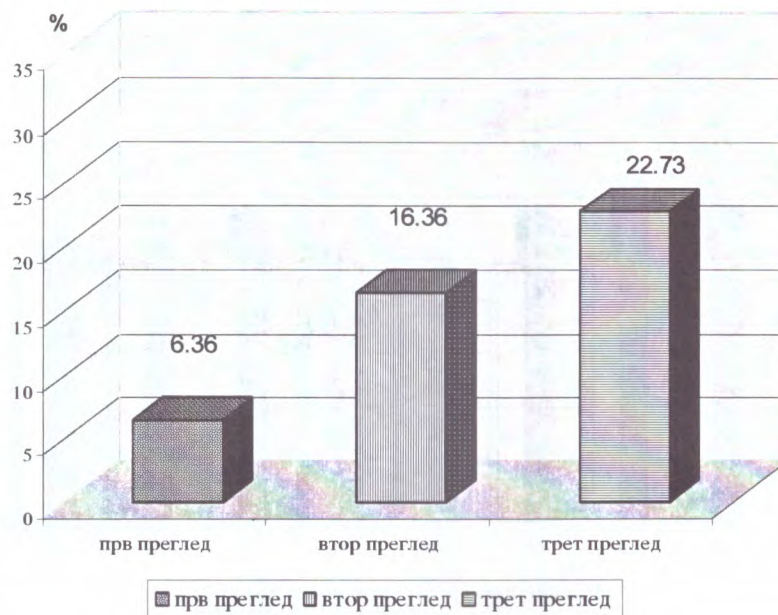
Најчесто регистрирани промени на меките делови на оралниот кавум се: Glossitis areata migrans, трауматска хиперкератоза, афти, Cheilitis exfoliativa sicca и Lingua plicata.

Процентуалната застапеност на Glossitis areata migrans и трауматската хиперкератоза беше значително поголема во периодите при поназначен психофизички стрес, односно при вториот и третиот преглед (граф. 1 и 2).

Афтите беа регистрирани само при третиот преглед (граф. 3).

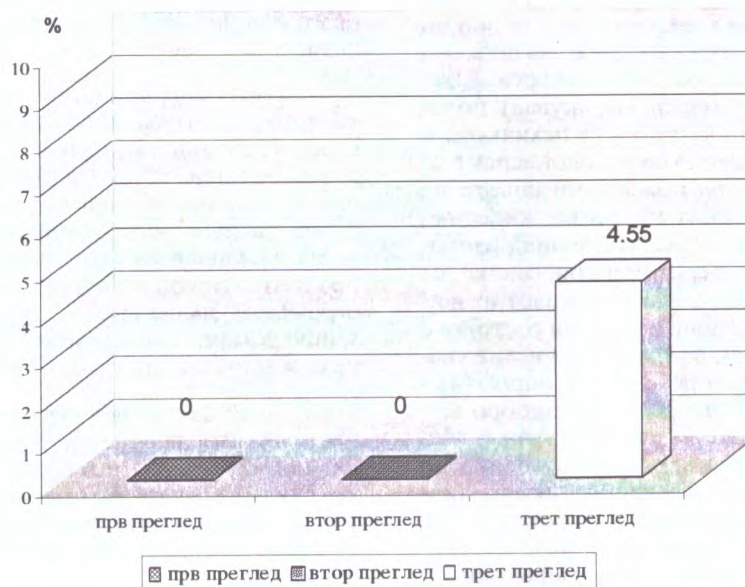
Графикон 1. Процентуална застапеност на Glossitis areata migrans во текот на трите прегледи на регрутите

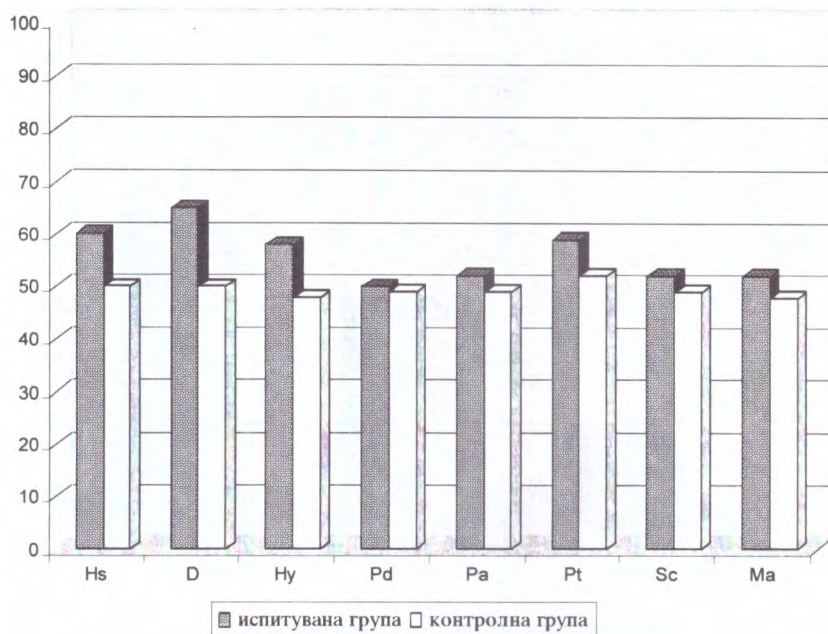
Графикон 2. Процентуална застапеност на трауматска хиперкератоза во текот на трите прегледи на регрутите

Од графиконот 4 може да се забележи дека статистичката сигнификантност на разликите помеѓу испитуваната и контролната

група постои за следниве дијагностички скали од MMPI-201 тестот: Hs, D, Hy, Pt.

Графикон 3. Процентуална застапеност на Stomatitis aphthosa recurrens во текот на трите прегледи на регрутите

Графикон 4. Вредноста на дијагностичките скали од MMPI-тестот кај испитуваната и контроланата група

Дискусија

За целосно разбирање на патогенезата на одредени заболувања, понекогаш, не е доволно да се разјаснат само биохемиските, хистолошките или хистохемиските збиднувања на клетките и ткивата. Честопати треба да се користи и психодинамичкиот пристап за разбирање на болниот и неговата болест. Овој пристап подразбира прибирање информации за бројни емоции и афективни состојби кои се во врска со претсвесното и несвесното во личноста. Вака прибраните информации овозможуваат подобро разбирање на односот помеѓу психичкото и соматското во човекот. Ако од овој аспект се разгледува периодот на приспособувањето на регрутите на војничкиот начин на живеење, може да се констатира дека тој период изобилува со бројни стресни состојби кои, секако, се рефлектираат врз емоционалниот живот на војникот. Доколку при таквите стресни состојби е возможна отворена акција, односно искажување на емоциите и чувствата, тогаш општата енергија на висцералните реакции е добро мобилизирана и доведува до растеретување. Меѓутоа, кога сето тоа не е можно, што секако зависи од психолошките карактеристики на личноста, доаѓа до хронична анксиозност, која доведува до патолошки промени на органи и ткива, се познати како психосоматски афекции.

Од регистрираните промени кај нашите испитаници, во стрес условени афекции може да ги вброиме: Glossitis areata migrans, траумат-

ска хиперкератоза и Stomatitis aphthosa recurrens. Потврда за ваквиот наш став е и поголемата процентуална застапеност на овие ентитети кај војниците во периодот на приспособување и во периодот на обуката во теренски услови. Во согласност со нашите наоди се и наодите на Mineman (3), кој регистрирал промени на меките орални ткива кај 217 регрути во текот на обуката.

Иако мигрирачкиот глосит, трауматската хиперкератоза и афтите ги вброивме во стрес условени афекции на оралната мукоза, сепак, во нивната генеза има разлики. Генезата на мигрирачкиот глосит и на афтите, најверојатно, е психосоматска, при што како таргет зона за делување на психичкиот стрес се јавува оралната мукоза. Трауматската хиперкератоза е резултат на неврогени стрес навики кои се манифестираат со несвесно гризење на букалната и лабијалната слузокожа.

Анализата на групните MMPI-201 профили покажа дека регрутите, и од двете групи, не манифестираат актуелна психопатологија. Разликата помеѓу двете групи, пред се, се состои во нивниот став кон самодоживувањето и во однос на нивната презентација во контакт со околината.

Испитаниците од контролната група се презентираат како психолошки интегрирани, со присуство на зрели механизми на одбрана во

однос на внатрешните конфликти и социјалната приспособливост.

Кај регрутите од испитуваната група беше присутна потребата за самонабљудување и изнаоѓање проблеми, како психолошки така и соматски. Беше забележано присуство на невротски проблеми на зависност, кои што се актуелизираат во услови на сепарација, како емотивна така и физичка (сепарација од домашната средина за отслужување на воениот рок). Ваков профил на MMPI-тестот зборува за зголемена напнатост, која може да се растоварува со телесна преокупација, соматизација (промени на оралната мукоза) или други психофизиолошки механизми: болка, слабост, замор. Овие личности би можеле да се опишат како хиперсензитивни, кои придаваат преголема важност на минималните дисфункции во организмот, и кај нив може да се очекуваат психосоматски реагирања.

Податоците добиени при клиничкиот преглед на оралниот кавум на регрутите, како и анализата на резултатите добиени од MMPI-тестот ни дозволуваат да заклучиме дека оралната мукоза како извонредно чувствителна зона, е подложна на дејството на психичкиот стрес.

PSYCHO-PHYSICAL STRESS AND CHANGES OF SOFT ORAL TISSUES ON SOLDIERS IN ARM

Ivanovski K., Nakova M., Dirjanska K., Angelov N., Atanasovska A., Đurčevski D., Filova A.

Summary

The aim of this study is to determine the effect of psycho-physical stress on soft oral tissues at soldiers during the period of accomodation on the military way of life and during more intensive training. A110 soldiers were examined in three times: first time just after arriving in ARM; second time - one month latter; and third time just after finishing military exercising in difficult conditions. All soldiers were tested psychologically with MMPI-201 test.

Most common changes were; glossitis areata migrans, traumatic hiperkeratosis, aphtae; cheilitis ex-

foliativa and lingua plicata. Glossitis areata migrans, traumatic hiperkeratosis; and aphtae were more frequently (in percentage) seen during the periods of bigger psycho-physical stress(second and third examination) Scale values of hypochondry, hysteria and psyhastenia (MMPI-201 test) were significantly higher in soldiers with oral soft tissue changes.

This results let us conclude that: glossitis areata migrans, traumatic hiperkeratosis and aphtae can be considered as stress- induced oral afections.

Key words: psycho-physical stress, oral tissues, soldiers

Литература

1. GRUPE AE, WILDER LS. Observations of nekrotizing gingivitis in 870 military trainees. J Periodontol 1956; 27: 225-61.
2. JOVICEVIC M. Mentalna higiena. Vojnoizdavacki i novinski centar, Beograd: 1987. pp. 36-8.
3. MINNEMAN MA et all. Relationships of personality traits and stress to gingival status of soft-tissue oral pathology: An exploratory study. J Pub Health Dent 1995; 55(1): 22-7.
4. PINDBORG JJ. Influence of service in Armed Forces on incidence of gingivitis. J Am Dent Assoc 1951; 42: 517-22.
5. PREDA EG, PASETTI S, NIDOLI G, BOGGIO E, AZZI R. Patologia orale di origine psiosomatika. Ressegna della litteratura. Dental Cadmos 1990; 58(1): 66-72.
6. SILNESS P, LOE H. Periodontal Diseases in pregnancy. Acta Odontol Scand 1964; 22:121.
7. СИМОНОВСКИ М, СТАВРЕВСКА А, АТАНАСОВА Е, ПОПОВСКА М. Стрес условени афекции на оралната мукоза. Макед Стоматол Прегл 1988; 12 (3-4): 104-8.
8. SHANNON IL, KILGORE WG, O LEARY T. Stress as a predisposing factor in nekrotizing ulcerative gingivitis. J Periodontol 1969; 40: 240-42.
9. WELSH GS. A factor study of the MMPI using item overlap eliminated. An Psychologist 1952; 7: 341.